

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره مبارکه ماعون

استاد ضرابی مهر ماه ۱۳۹۹

جلسه پنجم

آیات شریفه: « فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ - پس وای بر نمازگزارانی که از نمازشان غافلند »

عنوان: وقتی خدا می‌گوید: وای بر نمازگزاران

در این آیه شریفه وجود «فاء» دلالت دارد بر تفریع که معنایش ارتباط ویل با سهل‌انگاران در نماز و تطبیق تکذیب‌کنندگان « أَرَأَيْتَ الَّذِي يَكْذِبُ بِالذِّينِ » بر نمازگزارانی است که از نماز خود غافل‌اند.

و مراد از « ویل » چاهی در جهنم و مقصود از « سهو » در اصل به معنی خطایی است که از روی غفلت سر می‌زند ولی فردی که در مقدمات آن مقصر بوده، مستحق عقاب است. مانند آنکه مسکری می‌نوشت و دیگر اختیاری در افعال خود ندارد تا وقتی که این مستی زایل شود.

یکی هفتصد هزاران ساله طاعت بجا آورد و کردش طوق لعنت

طبق فرمایش رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: « الصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّينِ فَمَنْ تَرَكَ صَلَاتَهُ مُتَعَمِّدًا فَقَدْ هَدَمَ دِينَهُ، وَمَنْ تَرَكَ أَوْقَاتَهَا يَدْخُلُ الْوَيْلَ، وَالْوَيْلُ وَادٍ فِي جَهَنَّمَ كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: وَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ - نماز ستون دین است، پس کسی که عمدا نمازش را ترك کند دینش را خراب کرده است و کسی که به اوقات نماز اهمیّت ندهد داخل «ویل» خواهد شد و «ویل» محلی در جهنم است. خداوند در قرآن فرمود: «ویل جای کسانی است که در نمازشان سهل

انگاری می کنند.» (بحار الأنوار، ج ۸۲، ص ۲۰۲) «ویل وادی است که (از هر جای دیگری در دوزخ)، قعر آن دورتر و آتش آن گرمتر و و عذاب آن سختتر و ماران و کژدمان آن بیشتر است و "تنادی کلّ يوم الهی قد اشتدّ حرّی و بعد قعری و کثر حیّاتی و عقاربی فإلیّ أهلی" - آواز می دهد هر روز که بار خدایا گرمای من در نهایت است و قعر من بسیار دور است و ماران و کژدمان من کثیر است و طاقتم به سر رسیده، اهل مرا به من رسان» (تفسیر سور آبادی ج ۴ ص ۲۴۳۶)

«و هرجا در قرآن تهدید به ویل شود: وَیْلٌ لِلْكَافِرِينَ، وَیْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ، فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا، فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ، وَیْلٌ لِكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ، فَوَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ، وَیْلٌ لِلْمُطَفِّينَ، وَیْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ... مقصود همان چاه است.» (مخزن العرفان ج ۱۵ ص ۲۷۶)

گر طاعت خود نقش کنم بر نانی و آن نان نهم پیش سگی در خوانی
سگ نیز بود گرسنه در زندانی از ننگ بر آن نان ننهد دندانی

عنوان: غیر مقصر، سزاوار بخشش است

آنکه در نمازش دچار پراکندگی خاطر می شود. باید ریاضاتی را متحمل شود تا بتواند حضور قلب داشته باشد. اما این چنین نیست که مستحق عذاب باشد

«عَنْ يُونُسَ بْنِ عَمَّارٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) قَالَ سَأَلْتُهُ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ أَهِيَ وَسْوَسةُ الشَّيْطَانِ قَالَ لَا كُلُّ أَحَدٍ يُصِيبُهُ هَذَا وَ لَكِنْ أَنْ يُغْفَلَهَا وَ يَدَّعِ أَنْ يُصَلِّيَ فِي أَوَّلِ وَقْتِهَا- يونس بن عمار گوید: از امام صادق (عليه السلام) درباره ی کلام خداوند متعال: الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ پرسیدم: «آیا این امر وسوسه ی شیطان است؟» ایشان فرمود: «نه، هرکسی به این امر دچار می شود. منظور، کسی است که نماز را نادیده می گیرد و به جا آوردن آن را در اوّل وقت وا می گذارد.» (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۱۱۴)

عنوان: اگر پراکندگی دلها درمان نشود

دلها از هر چه برایشان مهم است و با هر چه سرگرم و مشغول آن بوده‌اند یاد می‌کنند، اگر به حال خود رها شوند به سوء عاقبت مبتلاء می‌شوند. در قرآن می‌خوانیم: «أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا - نماز را ضایع کردند و از هوس‌ها را پیروی نمودند. پس به زودی (کیفر) گمراهی خود را خواهند دید» (مریم/۱۵)

پیامبر عظیم‌الشان اسلام (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) به اصحاب خود فرمودند: « لَا تُضَيِّعُوا صَلَاتَكُمْ ، فَإِنَّ مَنْ ضَيَّعَ صَلَاتَهُ حُشِرَ مَعَ قَارُونَ وَ هَامَانَ وَ فِرْعَوْنَ ، وَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَهُ النَّارَ مَعَ الْمُنَافِقِينَ فَالْوَيْلُ لِمَنْ لَمْ يُحَافِظْ عَلَى صَلَاتِهِ وَ أَدَاءِ سُنَّةِ نَبِيِّهِ - یاران من! نمازتان را تباه نکنید، زیرا هر کس نماز خود را تباه سازد روز قیامت با قارون و هامان و فرعون محشور می‌شود. پس در این حال شایسته است که خداوند او را همراه منافقان به آتش افکند. و ویل برای کسی است که نمازش را مراقبت و حفاظت نکند و سنت پیامبرش را به‌جا نیاورد. » (وسائل الشیعه: ج ۴، ص ۳۰، ح ۴۴۳۱) و نیز فرمود: « لَيْسَ مِنِّي مَنْ اسْتَخَفَّ بِصَلَاتِهِ لَا يَرِدُ عَلَى الْحَوْضِ لَا وَ اللَّهِ - آن کس که نماز را سبک شمارد (به خدا قسم) روز قیامت در کنار حوض کوثر، با من ملاقات نخواهد کرد. » ([بحار الأنوار، ۷۹ / ۱۳۶](#))

ای گرفتار و پای بند عیال	دیگر آسودگی مبنده خیال
غم فرزند و نان و جامه و قوت	بازت آرد ز سیر در ملکوت
همه روز اتفاق می‌سازم	که به شب با خدای پردازم
شب چو عقد نماز می‌بندم	چه خورد بامداد فرزندم

عنوان: «ویل» در دنیا و آخرت

اینکه پیامبر اسلام (صلی‌الله‌علیه‌وآله) فرمود: « یاران من! نمازتان را تباه نکنید، زیرا هر کس نماز خود را تباه سازد روز قیامت با قارون و هامان و فرعون محشور می‌شود» و اینکه فرمود: «نماز ستون دین است، کسی که به اوقات نماز اهمیّت ندهد داخل "ویل" خواهد شد» به صراحت ما را متوجه رخنه

و شکاف بزرگی می‌کند که در دنیا با دست خود انسان در بنای وجود او ایجاد می‌شود که همان چاه ویل است؛ بی‌هویتی و بحران شخصیتی و پوچی در اعتقادات و زشتی کردار، خلأ عظیمی است که چرک و خون حاصل از گناهان در انتهای آن می‌جوشد.

برآر دست تضرع ببار اشک ندَم ز بی نیاز بخواه آنچه بایدت به نیاز

سرامید فرود آر و روی عجز بمال بر آستان خداوندگار بنده نواز

فاطمه زهرا (سلام الله علیها) از رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) در باب آثار و عقوبات بی توجهی به نماز، سوال کردند «فقلت: یا ابتاه ما لمن تهاون بصلاته من الرجال و النساء - ای پدر چه عقوبتی است برای کسی که نمازش را سبک می‌شمارد چه زن باشد و چه مرد باشد) پیامبر اکرم (ص) فرمود: «ای فاطمه، هر کس چه مرد باشد و چه زن، نمازش را سبک بشمارد، خداوند او را به پانزده مصیبت گرفتار می‌نماید: شش چیز در سرای دنیا، و سه چیز هنگام مرگ، و سه چیز در قبرش، و سه چیز در قیامت هنگام بیرون آمدن از قبر.

مصیبت‌هایی که در دار دنیا بدان مبتلا می‌گردد عبارتند از: خداوند، خیر و برکت را از عمر او برمی‌دارد. خداوند، خیر و برکت را از روزی‌اش برمی‌دارد. خداوند - عزّ و جلّ - نشانه صالحان را از چهره او محو می‌فرماید در برابر اعمالی که انجام داده پاداش داده نمی‌شود، دعای او به سوی آسمان بالا نمی‌رود و مستجاب نمی‌گردد، هیچ بهره‌ای در دعای بندگان شایسته خدا نداشته و مشمول دعای آنان نخواهد بود. و مصائبی که هنگام مرگ به او می‌رسد بدین ترتیب است: با حالت خواری و زبونی جان می‌دهد، گرسنه می‌میرد، تشنه جان می‌سپارد، به گونه‌ای که اگر آب تمام رودخانه‌های دنیا را به او بدهند، سیراب نگشته و تشنگی‌اش برطرف نخواهد شد. و مصیبت‌هایی که در قبرش بدان گرفتار می‌گردد بدین قرار می‌باشد: خدا فرشته‌ای را بر او می‌گمارد تا او را در قبر نگران و پریشان نموده و از جایش برکند، خداوند گور را بر او تنگ می‌گرداند. قبرش تاریک می‌شود. و مصائبی که در روز قیامت، هنگام بیرون آمدن از قبر،

بدان مبتلا می‌شود، عبارت است از: خداوند فرشته‌ای را بر او می‌گمارد تا در حالی که مردم به او می‌نگرند، او را به رو بر زمین بکشد، سخت از او حساب می‌کشند.»

کسی روز محشر نگردد خجل که شب‌ها به درگاه برد سوز دل

اگر هوشمندی ز داور بخواه شب توبه تقصیر روز گناه

هنوز ار سر صلح داری چه بیم در عذرخواهان نبندد کریم